

Calinic Episcopul

*Biserica Neamului
în pumnii tiranului
(1945-1947)*

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

CALINIC, episcop al Argeșului și Muscelului

Biserica Neamului în pumnii tiranului : 1945-1947 /
episcopul Calinic ; ed.: Diacon Daniel Gligore. - Curtea de
Argeș : Dacpress, 2006

Bibliogr.

ISBN (10) 973-7666-03-8 ;

ISBN (13) 978-973-7666-03-1

I. Gligore, Daniel (ed.)

281.95(498)"1945/1947"

Copertă realizată de: Diacon Daniel Gligore

Tehnoredactor: Diacon Ovidiu Vlăsceanu

© Editura Dacpress, 2006
dacpress@gmail.com
tel. 0788308782; 0721492070

Calinic Episcopul

BISERICA NEAMULUI
ÎN PUMNII TIRANULUI
(1945-1947)

Editura DACPRESS

Argument

Am avut prilejul să citesc volumul gospodărit de Dudu Velicu, intitulat: *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României – Însemnări zilnice I, 1945-1947*, București, 2004.

Văzând că s-a spus, oarecum, lucrurilor pe nume, deși informațiile adesea sunt lovite de subiectivism, am alcătuit câteva tablete.

Cele nouă încercări, publicate în cotidianul *Societatea argeșeană*, sub genericul *Un bob de înțelepciune*, la recomandarea unor iubitori întru ale cititului, le-am înmănunchat într-o cărțuție cu titlul *Biserica Neamului în pumnii tiranului!*

De Patriarhul Nicodim am auzit acum 50 de ani, când prin zona Neamțului, se vorbea ca despre un personaj de legendă. Moldova era plină de duhul lui de cărturar și gospodar.

Din toată stropșeala de informații și invective, chipul lui Nicodim ieșea ca Ceahlăul printre norii cerului.

M-am gândit, că vitejia Înaltului Ierarh, capul văzut al Bisericii Românești (1939-1948), ar fi bine să fie cunoscută de opinia publică românească și mai ales de cei mai tineri care vor avea de dus greul zilelor ce vin.

Văzând cum se prăbușesc, rând pe rând, toate speranțele, Patriarhul Nicodim se silea din răputeri să nu se năruie el însuși și Biserica pe dinlăuntru.

Plecând la Domnul Dumnezeu, ca și Regina Carmen Sylva, într-un februarie geros, peste firea Bisericii și a Țării se așternea lințoliul macabru, care avea să țină până într-un decembrie al anului 1989.

Și așa *nebuneala lumii* este străvezie ca mărgelile șarpelui de dudău.

Caliniv Argeș

Biserica Neamului în pumnii tiranului

Cine are de gând să se pronunțe în domeniul istoriei politice din România, dar mai ales în ceea ce a însemnat Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării spațiului nostru românesc, trebuie să zăbovească îndelung și cu răbdare asupra izvoarelor imparțiale și nevătămate de răutăți omenesti.

Se știe că regimurile comuniste, deci și cel impus în România, au refuzat cu obstinație de a integra în programul ideologic *religia* ca o componentă a viziunii lor în dezvoltarea societății.

„Conflictul între Biserică și Statul comunist precum și întărirea fenomenului religios din viața de fiecare zi a neamului românesc a dus la ruina din interior a regimului de tip sovietic”, așa cum afirma pe drept cuvânt Patrick Michel¹.

Așadar, Bisericii respinse i se atribuia doar un loc marginal în viață, aceasta durând aproape o jumătate de veac de convulsii greu de prins în gândire și mai ales în fuga condeiului.

Fie și numai sumar, o analiză a modului în care au evoluat pe parcursul istoriei secolului al XX-lea relațiile dintre puterea comunistă instalată în țara noastră și Biserica Ortodoxă Română precum și cultele religioase, se pot distinge trei etape:

1. Între 1945-1965, când la conducerea partidului comunist a fost Gheorghe Gheorghiu Dej. Deja din 1948

¹ Michel Patrick, *La société retrouvée. Politique et religion dans l'Europe soviétique*, Paris, Fayard, 1988, p. 51;

ierarhia Bisericii Ortodoxe Române lua act pe viu de comunizarea României;

2. A doua etapă începe cu prima parte a patriarhatului lui Justinian culminând cu represiunile draconice ale autorităților statului comunist în anii 1958-1959 împotriva monahismului ortodox.

În cartea *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României – Însemnări zilnice I 1945-1947, Arhivele Naționale ale României*, București, 2004, Dudu Velicu, la nota de subsol, la pag. VIII, spune: „Decretul 410/1959 se constituie într-un veritabil moment de ruptură și într-o excepție în dosarul relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și puterea comunistă, prin caracterul concentrat, masiv și direcționat al represiunii ce vizează dimensiunea monastică a ortodoxiei românești”².

3. Iar a treia etapă cuprinde ultimii ani ai patriarhatului lui Justinian, cei nouă ani de patriarhat ai lui Iustin Moisescu și aproape cinci ani, până în 1990, când la cârma Bisericii a venit Patriarhul Teoctist, care acum se bucură de roadele democrației originale, așa precum toți ne bucurăm!

*

Studiul introductiv semnat de Alina Tudor Pavelescu, începe cu un text de mâncare (pornire) al lui I. D. Sârbu: „Dacă iadul e pardosit cu utopii, raiul nostru valah e alcătuit

² Pentru mai multe detalii asupra crizei din 1959, din raporturile puterii politice cu Biserica Ortodoxă Română, vezi Constantin Aioanei, Florentin Moraru, „Biserica Ortodoxă Română în luptă cu diavolul roșu”, în *Altarul Banatului*, nr. 1-3/2001, p. 89-99 și Cristian Vasile, *Autoritățile comuniste și problema mănăstirilor ortodoxe în anii '50, și anii 1954-1960. Fluxurile și refluxurile stalinismului* (editor Romulus Rusan), București, Fundația „Academia Civică”, 2000, pp. 179-189”;

din libertatea de a râde, bârfi, critica, amestecând lacrima cu nădejdea și frica de curaj cu curajul fricii.”³

Este foarte important *studiul introductiv* care aruncă o lumină binefăcătoare asupra luptei care s-a dat între Biserica Ortodoxă Română și puterea politică. Iată textul: „... Între Patriarhia Română și puterea politică se duce o luptă surdă, prima făcând eforturi pentru păstrarea autonomiei sale și pentru conservarea pozițiilor deținute în societatea românească, a doua vizând obținerea unui control cât mai solid și a susținerii clerului și ierarhiei ortodoxe ... Căutând un sprijin pentru acțiunea sa de conservare a autonomiei Bisericii Ortodoxe Române, patriarhul Nicodim încearcă resuscitarea relațiilor cu Vaticanul și cu ierarhia Bisericii Catolice din România ...

Un alt punct de divergență în raporturile ierarhiei ortodoxe cu puterea comunistă este cel al relațiilor Ortodoxiei românești cu Biserica Ortodoxă Rusă. Presiunile venind de la Moscova, dublate de eforturile autorităților comuniste de la București se vor izbi de o rezistență înverșunată a Patriarhiei Române, care refuză să intre într-o relație în care era evidentă tendința de subordonare de către Patriarhia Rusă a celei române. Aceste două puncte fundamentale de divergență intervenite în relația dintre cele două instituții vor constitui, de altfel motivele pentru care, de două ori, autoritățile comuniste de la București vor încerca depunerea patriarhului Nicodim.

O altă componentă extrem de importantă a contribuției documentare a lui Dudu Velicu la cunoașterea acestei perioade din istoria Bisericii Ortodoxe Române o reprezintă viziunea de ansamblu asupra evoluției poziției

³ Dudu Velicu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României, I, 1945-1947 – Însemnări zilnice, Arhivele Naționale ale României, București, 2004;*

membrilor de rând ai clerului ortodox, confrunțați cu evenimentele circumscrise sovietizării Statului român și cu incertitudinile ce planau asupra rolului și statutului Bisericii și a slujitorilor săi în noua configurație socială, economică și politică. Poziția clerului ortodox, pe care o întâlnim cu aceleași caracteristici și la nivelul înalților săi ierarhi și care este, de altfel, transpusă și în strategia acțională a Bisericii, în raporturile sale cu puterea temporală, pornește de la convingerea că regimul politic comunist reprezintă doar un fenomen trecător, că Biserica Ortodoxă are datoria de a realiza coabitarea cu acesta din urmă, în vederea prezervării prezenței sale în viața societății și în așteptarea revenirii la normalitate. În acest context, rezistența ierarhiei ortodoxe la comunizare urmărește evitarea unei poziționări concurențiale sau deschis conflictuale, având mai degrabă rolul de a contracara și limita efectele acțiunii puterii politice, decât pe acela de a deschide un conflict potențial iremediabil cu aceasta. Aceasta a fost, de altfel, o poziție comună Bisericilor ortodoxă, catolică și protestantă din țările supuse procesului de comunizare.”⁴

Așa încerca Biserica Neamului să se salveze de pumnii tiranului!

⁴ Vezi și Michel Patrick, *Politique et religion*, p. 23-31;

Cotropire cu toptanul!

În cele ce urmează vom reda din cartea menționată⁵ episoade grăitoare referitoare la ceea ce a însemnat cotropirea Neamului românesc și mai ales a Bisericii strămoșești.

Luând întâmplările cronologic, Dudu Velicu vorbește despre demisia Mitropolitului Tit Simedrea al Bucovinei, la 14 iunie 1945, „sub motiv că grija conducerii Fondului Bisericesc din Bucovina îl sustrage de la îndatoririle lui spirituale. În realitate, a demisionat din cauza cărții tipărite de el în două ediții și intitulată *Ectenii și rugăciuni ...*, Tipografia Cărților Bisericești, 1943, îndreptată contra <<bolșevicilor>>. Ecteniile și rugăciunile vechi au fost adaptate vremurilor războinice din 1943, schimbând mai ales cuvântul <<agareni>> (‘turci’, pus în carte în loc de ‘năvălitori dușmani’) cu acela de <<bolșevici>>.

De altfel domnul Arhiepiscopul mi-a comunicat că Episcopul Ieronim al Chișinăului și Republicii Moldova, în vizita pe care i-a făcut-o nu de mult Patriarhului Nicodim la București, s-a interesat și despre această carte a Mitropolitului Tit, pe care-l condamna fiindcă a făcut din Biserică o unealtă aservită unor scopuri contrarii dogmei creștine, scriind sau refăcând ecteniile, etc.”⁶

Așa a înțeles Mitropolitul Tit Simedrea să lupte împotriva cotropirii ateismului care venea fără cruce și în spațiul binecuvântat de Dumnezeu al României.

⁵ Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 13;

⁶ *Ibidem*;

*

La 11 iulie 1945, Patriarhul Nicodim refuză să convoace Sinodul Plenar: „Întrebat de ce nu convoacă Sinodul Plenar (la care participă toți mitropoliții, episcopii și arhierii din țară), Patriarhul Nicodim a declarat că nu poate face aceasta din cauză că la ședințe vrea să participe și domnul general - colonel I. Z. Susaikov, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control din România, care vrea să ceară alipirea României la URSS”⁷.

După cum se vede, Patriarhul Nicodim știa foarte bine cum lucrau cei care supravegheau deja România, și nu vroia cu nici un chip să se facă părtaș la înrobirea ideologică a României.

*

La 11 august 1945, Episcopul Andrei Magieru al Aradului a lipsit de la prima ședință a Sfântului Sinod. Iată și pricina: „La prima ședință a Sfântului Sinod din 30 iulie a.c., Episcopul Andrei Magieru al Aradului n-a putut participa, ci numai la cea de a doua, din 31 iulie. Neparticiparea lui se datorește faptului că nu a putut să termine vizita pe care a făcut-o în lagărul de la Caracal, celor 90 de clerici internați acolo pentru motive de ordin politic.

În a doua ședință a Sfântului Sinod, Episcopul Andrei a prezentat un raport asupra situației clericilor din lagărul de la Caracal ... În concluzia raportului, a cerut ca toți preoții din toate lagărele să fie internați într-o mănăstire, pentru a se proceda la reeducarea lor sub conducerea Bisericii. Sfântul

⁷ Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 17;

Sinod a aprobat raportul și s-a hotărât trimiterea unei adrese în acest sens Președinției Consiliului de Miniștri.”⁸

*

Consemnările din ziua de joi, 11 octombrie 1945, vorbesc de Congresul General al preoților la București, unde au fost invitate toate Bisericele Ortodoxe surori. Preotul Stanciu de la Biserica Sfântul Nicolae Vlădica afirmă că: „Am fost la preotul Gh. Iliescu, Secretar General al Ministerului Cultelor, căruia i-am dat conferința scrisă (11 pagini) despre <<Legăturile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte biserici și în special Biserica Ortodoxă din URSS>>, a fost foarte mulțumit; însă era extrem de îngrijorat deoarece pentru acest subiect i s-au dat <<directive>> (de la ruși) pe care nu le poate admite, deci nici trata în conferință.

Preotul Zaharia Măntulescu, Director General, vorbind despre <<directive>>, îi spunea preotului Gh. Iliescu că sunt prostii de care nu trebuie să țină seama. Tot așa a spus, mai târziu, și preotul Ulpiu Petrescu”⁹.

Nu peste multă vreme, însă, vor fi îndepărtați din Ministerul Cultelor, pentru că erau urechi îndeajuns de lungi pentru a se auzi la Moscova ce se gândește și vorbește în România.

*

La 2 noiembrie 1945, Dudu Velicu arată că Biserica Rusă n-a participat la Congresul General al preoților și al Cultelor, care a avut loc la București, între 16-17 octombrie

⁸ *Idem*, p. 36;

⁹ *Ibidem*;

a.c. întrucât Patriarhul Alexei al Rusiei se afla tocmai în Extremul Orient.

Se arată mai departe că: „În cercurile clericale bine informate circulă insistent știrea după care preotul C. Burducea va demisiona curând din postul lui de ministru al Cultelor. Aceasta s-ar datora faptului că, contrar așteptărilor, *Rusia Sovietică este nemulțumită* de rezultatul Congresului General al preoților, care, în realitate, ar fi constituit o manifestare ostilă ei [Rusiei Sovietice]”¹⁰.

Așadar se menționează încă odată, că: „E vorba ca preotul Burducea să plece de la minister fiindcă *nu mai este agreat de sovietici, deoarece Congresul General al preoților a constituit o manifestare ostilă Rusiei sovietice*”¹¹.

Grele vremuri pentru Neamul românesc și Biserică!

¹⁰ *Idem*, p. 63;

¹¹ *Ibidem*;

Sufocarea vieții sociale și religioase din România!

Este prea bine știut că omul este o ființă socio-umană, zidită de Dumnezeu într-un spațiu anume și nu în mod întâmplător. Nu este fără sens vorba românului atunci când spune, fie din năduf, fie din bucurie: „Nimic nu se întâmplă pe pământul acesta fără voia lui Dumnezeu!”

Știm din Istoria politică a lumii, dar mai ales a Europei, mai veche dar și mai nouă, că s-a pus mereu problema separării Bisericii de Stat, acolo unde a fost și este o Biserică temeinic organizată.

Iată ce se spunea, la 10 ianuarie 1946, în această privință: „Pentru luni, 14 ianuarie a.c., preotul C. Burducea, ministrul Cultelor va invita la minister pe reprezentanții tuturor cultelor sau asociațiilor religioase din țară pentru o consfătuire preliminară, în cadrul executării hotărârilor de la Moscova, în ceea ce privește libertatea cultului.

În cercurile clericale se afirmă că, față de lipsa de simpatie a Guvernului de la Moscova față de preotul C. Burducea, acesta fiind nevoit să demisioneze din postul de ministru al Cultelor, va putea rămâne totuși în post cu o singură condiție, fixată de Soviete: să realizeze separarea Bisericii de Stat.”¹²

Ochiul și urechea vigilentă din Răsărit nu puteau neglija faptul că: „Unul din preoții ruși de la Mănăstirea Cernica, anume Ioan Kulîghin, celibatar, se află în București și locuiește la Alexandru Mironescu, asistent de Fizio-Chimie de la Facultatea de Științe din Capitală. El se ocupă cu Sandu Tudor (ziarist) cu traducerea din rusește a capitolelor care au apărut până în prezent din lucrarea

¹² Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 96;

Strannik (Povestirile unui pelerin, Le recits d'un pelerin, titlu sub care a apărut în Elveția, după ediția de la Paris).

Pe lângă aceasta, el activează într-un cerc religios-mistic, care are sediul la Mănăstirea Antim și din care fac parte următorii: arhimandritul V. Vasilache, starețul Mănăstirii Antim, Sandu Tudor, arhimandrit dr. Benedict Ghiuș, Ion Marin Sadoveanu și un general. Ședințele se țin duminica, de la orele 16 la 18.”¹³

Cine dorește să se documenteze cu referire la mișcarea spirituală a *Rugului Aprins*, să se aplece asupra paginilor scrise de Andrei Scrima, *Timpul rugului aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, prefată de Andrei Pleșu, volum îngrijit de Anca Manolescu, București, Humanitas, 2000.

Se știe de asemenea ce s-a întâmplat în anul 1959. Toți cei din mișcarea *Rugului Aprins* au fost condamnați la ani grei de închisoare, ca să nu mai vorbim de *Decretul 410/1959* care a desăvârșit prigoana națională împotriva monahismului românesc.

*

În cadrul acestui peisaj politic românesc, Biserica Romano-Catolică nu stătea cu mâinile în sân. Dudu Velicu spune: „În legătură cu vizita pe care nunțiul apostolic a făcut-o luna aceasta Patriarhului Nicodim [joi, 31 ianuarie 1946, n.n.], se precizează următoarele:

El a fost însoțit de arhiepiscopul romano-catolic Alexandru Cizar al Bucureștilor. Ambii s-au prezentat Patriarhului ca <<vechi prieteni și admiratori>> ai lui, căutând prin aceasta să-l fleteze. În conversațiile care au avut loc între reprezentanții Bisericilor Ortodoxă și Romano-Catolică, Andrea Cassulo, i-a făcut cunoscut Patriarhului că Papa intenționează să-l proclame <<Cardinal al

¹³ *Idem*, pp. 101-102;

Răsăritului>>, pentru ca în această calitate să poată fi autorizat să trateze, în numele Ortodoxiei din estul Europei, unirea cu Roma. Patriarhul n-a acceptat însă această propunere ...”¹⁴

Nunțiul apostolic (ambasadorul Papei) a oferit un dejun oficial de proporții unde: „Andrea Cassulo l-a salutat pe Patriarhul Nicodim în numele Papei Pius al XII-lea și a închinat paharul pentru Rege, Guvern și poporul român.

Patriarhul a răspuns mulțumind pentru urările făcute și a închinat pentru Papa, binecuvântând lupta Bisericii pentru pace și înfrățirea popoarelor.”¹⁵

Ziarul *Timpul* a consemnat: „În cadrul acestui dejun diplomatic, s-a produs interesanta manifestare a schimbului de saluturi între cele două Biserici. Este pentru prima oară când Sfântul Părinte se adresează direct șefului Bisericii Ortodoxe Române, dând un conținut de luptă comună frăției între conducătorii spirituali ai dreptcredincioșilor din două mari biserici ale lumii.”¹⁶

Iar *Jurnalul de dimineață*, cu aceeași dată, scrie: „Este pentru prima dată când reprezentanții celor două Biserici au luat contact.”

Și ... dedesubtul ...?”¹⁷

Citind atent textele se vede limpede că la dejunul oferit de Andrea Cassulo – ambasadorul Papei – în cinstea Patriarhului Nicodim n-au participat decât personalități din demnitățile inferioare ale ministerelor de resort din România, adică la nivel de secretari generali de la Externe, de la Președinția Consiliului de Miniștri, etc., despre prezența

¹⁴ Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 102;

¹⁵ *Ibidem*;

¹⁶ *Timpul*, 2 februarie 1946;

¹⁷ *Jurnalul de dimineață*, 2 februarie 1946, p. 103;

ambasadei Uniunii Sovietice nefiind nici o vorbă, așadar, lipsind cu desăvârșire de la acest festin eclesiastic.

Se vede că marea grijă a Ambasadei Sovietice de atunci se îndrepta în altă parte: „Joi, 31 ianuarie 1946, a rulat, la Palatul patriarhal, prin grija Ambasadei sovietice, filmul *Pagini istorice (Viața lui Lenin)*”¹⁸. Deja catastrofa se anunța și în spațiul românesc!

Lenin „urcase” și pe Dealul Patriarhiei!

Își poate da seama oricine este de bună credință despre sufocarea vieții sociale și religioase din România, care se va întinde aproape o jumătate de secol.

¹⁸ *Jurnalul de dimineață*, 2 februarie 1946, p.103;

Manevre diabolice!

Din cauza vremurilor tulburi de după război și anevoioasele reșezări pe alte criterii social – politice a României, prăznuirea celor 80 de ani ai Patriarhului Nicodim era deja o problemă minoră. Totuși, cu toate furtunile ce se provocau și se purtau, cei în drept au pregătit Patriarhului Nicodim, o carte cu titlul scurt: *Prinos!* Iată textul: „Se stabilise ca Patriarhul Nicodim să fie sărbătorit în ziua de 5 mai 1946. Între timp, profesorul I. D. Ștefănescu și-a exprimat părerea că sărbătoarea trebuie să aibă un caracter deosebit și să se facă din inițiativa și cu participarea sinodalilor. Patriarhul s-a opus, deoarece nu trebuie să se convoace Sinodul fără motiv. Atunci s-a ajuns la următoarea soluție: sărbătoarea va avea loc duminică, 23 mai a.c., și va fi organizată de membrii Adunării Eparhiale – clerici și laici – a Ungro-Vlahiei, care, *proforma*, vor fi convocați în sedință.”

Lucrarea *Prinos*, scrisă în cinstea Patriarhului Nicodim, s-a tipărit în 600 de exemplare. În cuvântul din prefață, scris de profesorul I. D. Ștefănescu, *s-a introdus fără știrea autorului*, mențiunea că „vremurile actuale nu permit să se scoată în evidență personalitatea Patriarhului Nicodim”.

La 5 mai 1946, se consemnează: „Patriarhul Nicodim se găsește în greu impas: Într-un consiliu de miniștri, care a avut loc zilele acestea, cu participarea *miniștrilor comuniști*, sub președinția primului-ministru dr. Petru Groza, s-a hotărât trimiterea unei delegații la Patriarh, formată din Gheorghe Gheorghiu Dej și Maurer, ca să-i ceară demisia, precum și arestarea profesorului I. D. Ștefănescu. Cererea aceasta este provocată de atitudinea Patriarhului față de Guvern, prin

publicarea profesorului I. D. Ștefănescu, în volumul omagial *Prinos* (care a fost prezentat Patriarhului, cu pasagiile incriminate subliniate de cei doi) a unei introduceri în care autorul arată că vremurile actuale nu permit să se scoată în evidență personalitatea Patriarhului Nicodim, etc. Nu se cunoaște rezultatul audienței celor doi miniștri la Patriarh, care în schimb, a luat măsuri urgente de apărare: a suspendat orice fel de audiențe și l-a trimis pe profesorul I. D. Ștefănescu la Rege (Mihai I n.n.), să-i ceară sprijinul. Regele însă a refuzat să-l primească pe profesorul I. D. Ștefănescu în audiență, fiindcă acesta s-a folosit de numele lui în diferite ocazii, bazându-se pe faptul că i-a fost preceptor (...) În același timp, Patriarhul a făcut o anchetă la Tipografia Cărților Bisericești spre a stabili cine a putut scoate exemplarul din volumul omagial care a ajuns la Președinție (...) Și ca să nu se descopere că exemplarul *Prinos* care a ajuns la Președinție a fost sustras din Tipografia Cărților Bisericești, Emil Bodnăraș a cerut un volum din cele cinci prezentate la 25 aprilie 1946, conform legii, de la Tipografia Cărților Bisericești. Se așteaptă evenimente importante!”¹⁹

În ziua de 21 mai 1946, când se prăznuia hramul Catedralei Patriarhale, Sfinții Împărați Constantin și Elena, în locul liniștii sufletești de rugăciune: „Patriarhul Nicodim se afla într-o grea dilemă, din cauza următorului fapt: Președinția Consiliului de Miniștri i-a cerut să-i comunice cine l-a trimis, în 1944, la Zagreb, în Croația, pe Mitropolitul Visarion Puiu și cu ce misiune. Patriarhul a răspuns că el l-a trimis, cu misiunea oficială de a hirotoni un episcop. Acum, Patriarhul regretă că a dat acest răspuns, pe care-l consideră în defavoarea sa.”²⁰

¹⁹ Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 142;

²⁰ *Idem*, p. 146;

Cleștele ideologic era sprinten și prin faptul că de câteva ori Patriarhul Nicodim, silit de împrejurări a declarat că va face o vizită Patriarhului Alexei al Moscovei. Prin dibăcia cunoscută, amâna mereu o astfel de plecare, nedorind să facă o astfel de vizită niciodată. Ambasada sovietică se arăta nemulțumită. Iată textul: „Față de faptul că Patriarhul Nicodim a anunțat prin presă că va merge la Moscova, spre a-l vizita pe Patriarhul Alexei, Ambasada sovietică, contrariată că, după atâta vreme, Patriarhul nu face nici un demers în acest sens, i-a cerut lista numelor persoanelor care-l vor întovărăși. Patriarhul se află într-o situație delicată, deoarece nu știe ce răspuns să dea, căci el nu intenționează câtuși de puțin să plece la Moscova”.

După cum se vede, se derulau pași repezi, spre a constrânge pe Patriarhul Nicodim să devină o marionetă. Dacă nu a mers cu demisia cerută de Dej și Maurer în 5 mai 1946, atunci au recurs și la alte manevre. Se vede limpede că Patriarhul Nicodim le stătea în drum și trebuia eliminat cu orice preț.

Lucrurile au un mers al lor special. Vremurile se schimbau iar oamenii interesați lucrau cu sânguință la destabilizare și șantaje, pescuindu-se în apele sociale tulburi care se prăvăleau peste toate instituțiile Statului român.

La 27 mai 1946, Dudu Velicu consemnează faptul că: „Din anturajul Patriarhului se află că rușii i-au supus acestuia pastoralele sale antisovietice, lăsându-i libertatea de a alege între a demisiona sau a fi dus în fața Tribunalului Poporului, în calitate de criminal de război”²¹.

Cu orice preț, așadar, se dorea decapitarea Patriarhului Nicodim, cel care ținea în mâinile sale destinele unei Biserici care avea să treacă, nu peste multă vreme, prin cele mai mari capcane de discreditare atât dinafară cât și

²¹ *Idem*, p. 149;

dinlăuntru. Niciodată, așa cum citim în *Sfânta Scriptură*, „nu-i nimic nou sub soare”, iar românul învățat cu amarul vremurilor zice, mergând agale și lămurit până peste poate: *Ce să faci! Aceeași Mărie dar cu altă pălărie!* Știa el ce spune!

Dramele se țin lanț!

În însemnările sale zilnice, Dudu Velicu, în luna mai 1946, și chiar mai înainte, nu pomenește nimic sau aproape nimic despre procesul care se desfășura în legătură cu Ion Antonescu și apropiații lui de guvernare. Se vede că după doi ani nu prea interesa opinia publică acest caz și mai ales deznodământul de la 1 iunie 1946 când au fost eliminați din viața aceasta prin pedeapsa cu moartea.²²

Spre exemplu, la 1 iunie 1946, Dudu Velicu, are o însemnare aproape banală, că arhiepiscopul Galaction Gordun face o vizită lui Emil Bodnăraș, la Președinția României, iar pe 2 iunie 1946 consemnează următoarele: „La sediul Societății clerului *Ajutorul* s-au ținut, în ultimul timp, ședințe la care s-a discutat în mod special situația clericilor în legătură cu fixarea vârstei de pensionare, care va fi de 60 de ani pentru preoți și 65 de ani pentru ierarhi. Clerul a opinat ca slujitorii altarului să fie pensionați numai pentru motive de boală. S-a înaintat în acest sens un memoriu Patriarhului (...) Din cele de mai sus se constată că clerul manifestă un viu interes numai pentru problemele care sunt în legătură cu situația materială a lui; celelalte probleme bisericești rămân pe planul al doilea.”²³

Dacă s-ar scrie o istorie a clerului român de la începuturi și până în ziua de azi, în mod cu totul obiectiv, s-ar constata de oricine este de bună credință, că cea mai mare parte a clerului ortodox român a înnotat ca și obștea pe care o păstorea în aceleași necazuri și nevoi. Cunoaște orice iubitor de istorie că preoțimea ardeleană ortodoxă, după

²² *Idem.*, p. 154;

²³ *Idem.*, p. 184;

1700, tocmai din cauza sărăciei și împilării au trecut la *uniatism* crezând, în naivitatea lor, promisiunile făcute, că astfel se va schimba situația materială de zi cu zi.

Episcopul Inochentie Micu (Klein), văzând că sărăcia biruia peste toată turma și clerul său greco-catolic, s-a ridicat cu vehemență împotriva imperialilor de la Curtea din Viena, cerând drepturi egale cu ceilalți conlocuitori din Transilvania. Demersurile sale hotărâte și amenințarea că trece munții în Țara Românească dacă nu primește drepturile egale pentru clerul și turma duhovnicească, avea să-l coste viața privată de libertate și moarte în exilul care a durat 24 de ani în privațiuni și necazuri numai de el știute.

N-aș vrea să se creadă că aș gândi că bieții preoți și-au vândut credința pe un blid de linte. Ei au cerut ca toate rânduielile să stea pe loc – cele ortodoxe, adică să nu se schimbe nimic, doar că-l pomeneau pe Papa la slujbă.

Și astăzi situația materială a clerului este precară în comparație cu alți funcționari ai Statului. Îmi aduc aminte, din multele cazuri, de un preot care atunci când sfințea casele satului avea un însoțitor care ducea un coș cu câteva ouă primite ca dar. Atunci gândul m-a dus prin anii 1950-1955 când învățătorii noștri ne puneau să le ducem ouă, lapte, brânză și alte orătării. Știam că nu aveau ce mânca. Erau în chirie, banii erau puțini și cuprinși de foame, ne rugau să le ducem de mâncare.

Am fost preot de țară și am văzut amarurile care străbat viața oamenilor și nu numai de la țară. La oraș este și mai complicat. Orice familie în componența și compoziția ei – și aceasta o știe o lume întreagă – este o mare problemă întru ale existenței. Și cu familia preotului se întâmplă aceeași poveste și de aceea pune, omenește vorbind, problema materială.

Mereu este actuală zicerea românească: *Sătulul nu crede flămândului!*

N-am vrut decât să spun că preotul ortodox român este la fel ca orice familist din marea obște românească și că nu se poate compara nicidecum și niciodată cu cei din viața monahală ortodoxă și catolică și nici pe departe cu preoții romano-catolici, care nu știu din experiență proprie ce înseamnă greutatea personală a unei familii și mai ales cu prunci mulți.

*

Pe 3 iunie 1946, Dudu Velicu notează: „În după amiaza zilei de azi se găseau pe biroul Patriarhului Nicodim, în Palatul patriarhal, cererile de grațiere ale mareșalului Ion Antonescu, Mihail Antonescu, fost președinte al Consiliului de Miniștri, general Piki Vasiliu și prof. Gh. Alexianu, fost guvernator al Transnistriei, cereri înaintate de condamnării la moarte (Tribunalul Poporului) prin avocații lor, spre a fi transmise Regelui ...” iar pe 6 iunie 1946 adaugă: „Executarea mareșalului Ion Antonescu a produs consternare în rândurile clerului, care avea credința că Regele îl va grația²⁴.”

Nici Patriarhul și nici Regele nu puteau face nimic!
Totul era hotărât din altă parte!

Oare Istoria românilor, dintru începuturi, își va consuma mereu dramele și tragediile sale cât își va dura viețuirea pe acest pământ?

Doamne, Dumnezeule, izbăvește-ne!

²⁴ *Idem*, p. 155;

Târguiala între Patriarhul Nicodim și dr. Petru Groza, Președintele Consiliului de Miniștri

Oricât ai fi de serios, uneori te mai apucă și hazul să vezi cam în ce raporturi poate ajunge un Patriarh sufocat politic, Nicodim Munteanu, cel ce a studiat la Kiev, care a prins transformările sovietice chiar din fașa lor, și dr. Petru Groza, Președinte al Consiliului de Miniștri, al *guvernului din primăvară comunistă!*

Memorialistul Dudu Velicu ne arată, în nota din 22 august 1946, că: „Patriarhul Nicodim a sosit azi, la orele 10, cu mașina, venind de la Mănăstirea Neamț. El a fost primit de consilierii săi în Palatul Patriarhal. Prezența Patriarhului în București se datorește inițiativei Guvernului (afirmă cercurile patriarhale), care l-a invitat printr-o telegramă să participe la festivitățile sărbătoririi zilei de 23 August²⁵”.

N-au trecut decât cinci zile de la festivitățile cu prilejul zilei de 23 August și dr. Petru Groza a mers în audiență la Patriarhul Nicodim pentru a-i mulțumi de prezență.

Ș-acum târguiala: „Cu prilejul audienței pe care primul ministru Petru Groza a avut-o în ultimul timp la Patriarhul Nicodim, acesta i-a cerut șefului Guvernului următoarele:

1. Să-i dea patru cauciucuri pentru mașina lui (deși are alte patru, noi-nouțe, neîntrebuințate). Petru Groza i-a făgăduit că-i va dăruia o mașină de la președinție.
2. Să-i dea 3 vagoane de grâu. Groza i-a făgăduit 6.

²⁵ *Idem*, p. 169;

3. Să facă două mănăstiri model pentru oaspeți patriarhali. La propunerea premierului de a reînnoi mănăstirile Pasărea și Cernica, Patriarhul a răspuns că Mănăstirea Neamț merită să fie făcută model, căci: „călugării de acolo sunt harnici ca albinele”. Premierul a fost de acord și a arătat că, deoarece Patriarhul a răspuns invitației Guvernului participând la sărbătoarea zilei de *23 August* a.c. el îi va satisface orice dorință²⁶”.

Poate că unii citind aceste lucruri vor zice că *târguiala* era prea ieftină. Cine-și poate aminti cum erau vremurile pe atunci poate cântări la valoarea reală ce însemnau 3 vagoane de grâu (să ceri și să primești 6) în vremea secetei cumplite din țară și mai ales din Moldova. Despre mașini ce să spunem: erau o raritate. Patriarhul cere patru cauciucuri, dar primește o mașină și reînnoirea Mănăstirii Neamț pentru protocol patriarhal.

S-ar putea zice că Patriarhul Nicodim era pus pe jupuială. Cu toate acestea, nu durează prea mult și urechile Primului Ministru Petru Groza aud clar vorbele Patriarhului Nicodim consemnate de Dudu Velicu: „Patriarhul Nicodim este nemulțumit de faptul că la sărbătorea zilei de *23 August* a.c. nu i s-a dat un loc la tribuna regală, ci în aceea a reprezentanților Guvernului²⁷”.

Poziția Patriarhului Nicodim era una exactă. Cu el chiar că nu se putea glumi nici pe chestiunea protocolului de stat, chiar dacă părerea personală a lui Dudu Velicu suna cam așa: „În firea acestui bătrân este ceva special, care-și face apariția în societate sub forma intrigii distrugătoare.”²⁸

²⁶ *Idem*, p. 170;

²⁷ *Ibidem*;

²⁸ *Idem*, p. 171;

*

Plecarea la Moscova a Patriarhului Nicodim era de absolută necesitate pentru Guvernul României. Nu doar bătrânețea Patriarhului l-ar fi împiedicat să pornească la drum. Același Dudu Velicu notează la 5 septembrie 1946: „Petronius, secretarul Patriarhului Nicodim, a afirmat că șeful său nu va veni de la Mănăstirea Neamț pentru a pleca la Moscova, decât dacă va fi dus legat”²⁹.

Ministerul Cultelor, cu de la sine putere, a format o delegație pentru plecarea la Moscova a Patriarhului Nicodim cu orice preț. Iată ce spune la 7 septembrie 1946, Velicu Dudu în însemnările sale: „După plecarea Patriarhului la Mănăstirea Neamț, ca protest împotriva acțiunii Ministerului Cultelor și a Guvernului față de el, de a-i impune o delegație, contra voinței lui, cu care să plece la Moscova, șeful Bisericii a trimis Ministrului Cultelor o scrisoare. Guvernul se află în dilemă ... S-a discutat situația creată prin plecarea Patriarhului Nicodim la Mănăstirea Neamț și refuzul camuflat al acestuia de a pleca la Moscova. Cum decretul de pensionare al patriarhului Nicodim este semnat, dacă acesta se va opune de a pleca la Moscova, el va fi dat publicității curând.”³⁰

În timp ce Patriarhul Nicodim se afla la Mănăstirea Neamț, în presă a apărut o notiță dată de Ministerul Cultelor prin care se anunța delegația ce trebuia să plece la Moscova. Patriarhul nu și-a putut stăpâni indignarea față de această acțiune a Ministerului Cultelor. Consemnările spun mai departe că: „În cercurile Ministerului Cultelor se afirmă că Guvernul face mari pregătiri pentru călătoria Patriarhului la Moscova. Deci Patriarhul Nicodim trebuie să fie la București

²⁹ *Idem*, p. 172;

³⁰ *Idem*, p. 173;

la 10 septembrie pentru a pleca la Moscova, scurt timp după aceea, la 15 septembrie. În cercurile Patriarhului se credea că Patriarhul Nicodim nu intenționează să plece la Moscova.”³¹

Patriarhul Nicodim avea spaimetele sale de a nu mai merge la Moscova. Iată ce se consemnează mai departe: „Se afirmă că:

1. Dacă Patriarhul Nicodim va merge la Moscova, va fi otrăvit de ruși pentru ca să nu divulge din cele constatate acolo.

2. Dacă nu va pleca, va fi „măcelărit” împreună cu ciracii lui, despre care se crede că-l sfătuiesc să nu întreprindă călătoria la Moscova.

Și până la urmă, Patriarhul Nicodim, în fruntea unei delegații clericale începe călătoria spre Moscova. N-a avut încotro!”

Iată ce scrie Velicu Dudu, vineri, 25 octombrie 1946: „Azi noapte a nins ... *Patriarhul Nicodim este în drum spre Moscova. Oare va veni asemenea Patriarhului Miron?*”³²”

³¹ *Ibidem*;

³² *Idem*, p. 188. Patriarhul Miron, care era și Prim – Ministru, a venit în sicriu de la Nisa;

Dragoste cu sila

Cine credea că Moscova nu era informată perfect despre toate mișcările și despre identitatea persoanelor din România, se înșela amarnic. Spre exemplu: „Arhiereul Justinian Marina (care a făcut parte cu Episcopul Nicolae Popovici al Oradiei din delegația condusă de Patriarhul Nicodim) afirmă că a constatat, cu prilejul vizitei lui la Moscova, că sovieticii erau foarte bine informați, atât asupra persoanelor care compuneau delegația română, cât și asupra situației Bisericii Ortodoxe Române.

Astfel, un domn din anturajul lui Karpov, însărcinatul Guvernului pentru probleme bisericești, l-a întrebat printre altele:

1. Cine mai este secretarul Patriarhului Nicodim? Justinian Marina i-a răspuns că nu știe (din ce cauză?), la care domnul i-a replicat: călugărul Petronius.

2. Dacă Episcopul Nicolae Popovici este aceeași persoană cu Episcopul Nicolae Popovici care, în timpul războiului, a cutreierat Rusia până la Rostov, inclusiv Crimeia, îndemnând trupele române să lupte.”³³

*

După cum bine s-a înțeles, cred și eu, de bună seamă, Patriarhul Nicodim nu scăpa din vedere, cu toate hărțuierile politice și religioase din afara și din lăuntru țării, să ceară noi favoruri pentru Biserica Neamului românesc.”

Iată, de pildă, marți, 26 noiembrie 1946, nu după multă vreme de la vizita în Rusia, pe care a făcut-o la dese

³³ *Idem*, p. 199;

insistențe ale Guvernului român, Dudu Velicu consemnează că: „Patriarhul Nicodim a înaintat o adresă primului ministru Petru Groza în care-l roagă să studieze înființarea unui post de radiodifuziune, pus la îndemâna Bisericii.”³⁴

Mi se pare cu totul lăudabil gestul Patriarhului Nicodim care, cu toată vârsta lui și cu toate presiunile diabolice și după un război pustiitor pentru țară, a avut o așa de mare perspicacitate și voință de a mai face un pas de folos pentru Biserică.

Acum este oarecum de înțeles că nu a fost ușor, iar Patriarhul Nicodim ni se arată într-o altă lumină.

*

Am arătat că vizita Patriarhului Nicodim la Moscova a durat unsprezece zile, destul timp pentru a se vedea multe lucruri vechi și noi.

După cum se consemnează de Dudu Velicu, în ziua de miercuri, 6 noiembrie 1946, autoritățile bisericești, de acord cu Guvernul, au luat toate măsurile să i se facă o primire deosebită. Primirea a fost făcută la Mogoșoaia (Gara de Nord era în renovare în urma bombardamentelor din al II-lea Război Mondial) cu un fast ieșit din comun, participând Primul Ministru, dr. Petru Groza și membrii Guvernului, clerici, studenți, decani de teologie în frunte cu Episcopul Antim Nica. După ce primește urările de bun sosit, Patriarhul merge în sala de recepție a gării, unde „pe un ton glumeț” își deapănă unele impresii de călătorie, subliniind:

1. Dragostea cu care a fost primit la Moscova.

³⁴ *Idem*, p. 198;

2. Atenția care i s-a dat, când s-a ridicat toast (sic) pentru Biserica română și Guvern „și când am amintit de M.S. Regele Mihai I s-a ridicat toast (sic) și pentru el”.

3. A arătat cu vădit interes, că a vizitat Kremlinul, unde i-a văzut tezaurul și bogățiile (trebuia un toast și pentru ele).

4. „Pe ilustrul generalissim Stalin nu l-am putut vedea”, deoarece nu era la Moscova. El urma să se înapoieze acolo tocmai în luna decembrie.

5. L-am invitat pe Patriarhul Alexei în România, însă nu mai devreme de luna mai a anului viitor, spre a putea fi primit *cum se cuvine*. Patriarhul Alexei a spus că primește invitația făcută. Apoi Patriarhul a adăugat că nu poate face alte comunicări, deoarece „pe acelea le așteptăm să sosească, în curând, de la Moscova”³⁵.

Oricum, la Moscova, Patriarhul Nicodim a fost nevoit să-și arate dragostea din silă guvernamentală. Martorii oculari din delegație povestesc că: „Patriarhul Nicodim nu s-a arătat entuziasmat când i s-au adus veșmintele ca să slujească în Biserica patriarhală, spunând: <<Nu slujesc cu ăștia!>> Preotul Ion Vască a intervenit: <<Vă rog să slujiți, Înalte Prea Sfințite, că altfel vă las și plec!>> După aceea, bătrânul a slujit”.

³⁵ *Idem*, p.190;

Când n-ai încotro!

În arealul politic românesc deja lucrurile au început să se contureze în sensul că Partidul Comunist a început pe față lucrarea și în domeniul Bisericii. Se mergea la țintă, fără bâjbâială. Consemnarea din 23 noiembrie 1946 suna astfel: „următorii ierarhi erau considerați astfel de Partidul Comunist: Mitropolitul Efrem Enăcescu, fost al Basarabiei și arhiepiscopul Atanasie Dincă <<sunt urâți de moarte>> și <<puși la index>>; Episcopul Policarp Morușca, locțiitor la Maramureș și Episcopul Antim Nica, fost al Ismailului, azi directorul Internatului Teologic, se bucură de o proastă reputație și nu li se va îngădui niciodată să se ridice în scaune episcopale”³⁶.

Din cei patru ierarhi, doar Episcopul Antim Nica a rezistat presiunilor comuniste, răzbind ca până la moarte să fie Arhiepiscop al Dunării de Jos, după 27 de ani de ascultare ca Episcop Vicar Patriarhal sub păstoria lui Justinian.

*

A venit vremea, era deja luna mai a anului 1947, când Patriarhul Alexei al Moscovei trebuia să răspundă invitației Patriarhului Nicodim, care a vizitat Biserica Rusă, în toamna anului 1946. Așadar, vineri, 30 mai 1947, „La ora 9³⁰ fix, Patriarhul Alexei al Moscovei a sosit în Gara Mogoșoaia, unde a fost întâmpinat de Patriarhul Nicodim, cler, protoierei din Capitală și provincie, Guvern, etc.”³⁷

³⁶ Dudu Velicu, *op. cit.*, p. 198;

³⁷ *Idem*, p. 243;

Patriarhul Alexei săvârșește slujba în Catedrală, iar cuvântarea scrisă pe care trebuia să o rostească Patriarhul Nicodim, a citit-o Episcopul Iosif Gafton al Argeșului. Memorialistul Dudu Velicu ne spune mai departe că: „A răspuns Patriarhul Alexei, care și-a exprimat bucuria de a fi vizitat România, etc., sfârșind cu invitația ca în toamna acestui an Patriarhul Nicodim să meargă la Moscova, pentru ca într-un Sinod (ecumenic), alături de șefii celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale, să se rezolve problemele bisericești generale. Patriarhul Nicodim ridică repede mâna dreaptă și arătătorul ei spre Patriarhul Alexei și îi spune în limba română: <<Da’ de ce la Moscova?>> Patriarhul Alexei va fi înțeles – că s-a făcut apoi liniște, cei din jur zâmbeau – cu toate că nu i s-au tradus cuvintele acestea ... Iată-l pe Emil Bodnăraș, subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri, cum se apleacă la urechea unui vecin și, râzând, îi șoptește ceva. Interpretarea: <<Lasă, Înalt Prea Sfințite, nu te teme, că nu mai ajungi să participi la acest sinod, indiferent unde s-ar ține el>>.”³⁸

*

Patriarhul Nicodim și-a dat demisia în mâna Regelui Mihai I de câteva ori și tot de atâtea ori, chiar dacă decretul de pensionare era semnat, era retras ceva mai târziu, punându-se la cale o altă manevră politică.

Cum se auzea de demisia Patriarhului Nicodim, ca prin minune apăreau candidații făcându-se tot felul de rocade imaginare.

Dacă la alegerea primului Patriarh se vorbea și de o eventuală candidatură a lui Vasile Pârvan, de data aceasta se vorbea de candidatura lui Gala Galaction (Grigore

³⁸ *Idem*, p. 245;

Pișculescu). Iată textul din ziua de miercuri, 23 iulie 1947: „Circulă știrea după care preotul Gala Galaction este unul din viitorii candidați serioși la ocuparea scaunului de patriarh. În cercurile patriarhale se afirmă că Patriarhul Nicodim și-a depus demisia în mâinile Regelui Mihai, pe când acesta se afla la Sinaia.”³⁹

*

Dacă demisia Patriarhului Nicodim era poate „o știre”, pe adevăratele, Dudu Velicu, consemna în ziua de marți, 5 august 1947: „După demisia sa, Mitropolitul Irineu s-a retras la Mănăstirea Agapia, însoțit de un călugăr, ucenicul lui. Faptul că a plecat din scaun i-a creat o situație sufletească grea.”⁴⁰

*

Abuzurile au început să apară mai ales că era mare foamete în țară. Iată textul în cauză din ziua de miercuri, 27 august 1947: „Între Patriarhul Nicodim și Radu Roșculeț, Ministrul Cultelor, s-a iscat un nou conflict. Ministrul a trimis, cu mașina sa, pe un căpitan, însoțit de un domn Mustață, la Mănăstirea Cernica, pentru a-i procura alimente. Starețul, Arhimandritul Partenie Bușcu, a refuzat să i se dea ceva, adăugând că mănăstirea nu-i moșia ministrului. Supărat, ministrul a ordonat o anchetă în legătură cu gestiunea mănăstirii, pentru a-l pedepsi pe Partenie.”⁴¹

³⁹ *Idem*, p. 261;

⁴⁰ *Idem*, p. 262;

⁴¹ *Idem*, p. 266;

*

În luna iulie, când Patriarhul Nicodim și-a depus demisia în mâinile Regelui Mihai, ceea ce a supărat pe dr. Petru Groza, primul ministru de atunci, în ziua de luni, 27 octombrie 1947, se consemnează: „Regele Mihai nu a primit demisia Patriarhului Nicodim, ci pe cererea acestuia (în copie) a pus o rezoluție potrivit căreia îi acordă un concediu de sănătate șefului Bisericii.”⁴²

*

La 1 decembrie 1947, de la Mănăstirea Neamț, Patriarhul Nicodim se îndrepta spre București. Starea sănătății era deja gravă. Iată ce se consemnează, sâmbătă, 20 decembrie 1947: „Grigore Spiru spune că prezența Patriarhului în București, deși starea sănătății lui este gravă, se datorește Guvernului Petru Groza, care a cheltuit 600.000 lei pentru tren sanitar special, spre a fi adus de la Mănăstirea Neamț. În prezent Guvernul suportă toate cheltuielile pentru întreținerea Patriarhului, căruia i se dau până și icre negre, etc. Și Patriarhul nu se poate urni din patul său de adâncă suferință”⁴³.

Iar „Marți, 30 decembrie 1947, Regele Mihai I a abdicat de la tron” și „Miercuri, 31 decembrie 1947, în după amiaza zilei de azi, Groza i-a făcut o vizită Patriarhului, care i-ar fi prezentat demisia din postul său. Demisia este în legătură cu abdicarea Regelui. Dacă a plecat el, s-a exprimat Patriarhul, eu nu mai am nici un rost”⁴⁴.

Sfârșitul anului 1947 aducea sfârșitul unei epoci!

⁴² *Idem*, p. 276;

⁴³ *Idem*, p. 296;

⁴⁴ *Ibidem*.

Groza putea fi mulțumit. Așa vor îngheța drepturile fundamentale ale românilor vreme de jumătate de veac!
Sovietizarea biruise pentru o vreme!

*

Din mila lui Dumnezeu, care a luminat mințile oamenilor politici, acum avem libertatea de exprimare în democrație, atât noi românii cât și rușii, precum și celelalte popoare oprimate de ideologia atee.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne apere pe toți de alte dureroase încercări și să ne bucurăm în veac de drepturile fundamentale ale omului!

Patriarhul Nicodim Munteanu

Repere biografice

MUNTEANU NICODIM (din botez Nicolae),
patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Născut: 6 decembrie 1864, în Pipirig, jud. Neamț.
Trecut la Domnul: 27 februarie 1948, București.

Studii:

- 1882-1890 - Seminarul "Veniamin" din Iași
- 1890-1895 - Academia duhovnicească din Kiev (licența în 1895)
- 1894 - tuns în monahism la mănăstirea Neamț, sub numele de Nicodim
- 1894 - hirotonit ierodiacon la Iași
- 1886 - ieromonah
- 1895 - predicator la Catedrala Mitropolitană din Iași
- 1898-1902 - hirotesit arhimandrit și numit vicar al Mitropoliei Moldovei
- 1902-1909 - vicar al Episcopiei Dunării de Jos
- 1908-1909 - director al Seminarului "Sfântul Andrei" din Galați
- 1909 - arhieru-vicar al Mitropoliei Moldovei, cu titlul, "Băcăuanul"
- 1912, 18 februarie - ales episcop la Huși (înscăunat la 3 martie 1912)
- 1918, iunie - 1919, decembrie - locțiitor de arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului
- 1923, 31 decembrie - retras din scaunul de la Huși
- 1924-1935 - starețul mănăstirii Neamț.

- 1918, 5 octombrie - Membru de onoare al Academiei Române
- 1920 - "Doctor honoris causa" al Facultății de Teologie din Cernăuți
- 1935, 23 ianuarie - ales mitropolit al Moldovei (însăunat 4 februarie 1935).
- 1939, 30 iunie – a fost ales patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (însăunat 5 iulie), păstorind până la moarte.

Activitatea pastoral misionară

Ca stareț a înființat un Seminar monahal la Neamț (1925-1928) - mutat apoi la Cernica – și o școală pentru frații din mănăstire (1928-1937), mai târziu un Seminar de muzică bisericească (1937).

Ca mitropolit a ridicat, tot la Neamț, palatul mitropolitan și actuala clădire a Seminarului Teologic. În tipografia reutilată de la Neamț s-au imprimat peste o sută de lucrări.

În 1927 - delegat de Sfântul Sinod la Marele sobor de la Moscova care a hotărât reînființarea Patriarhiei Ortodoxe Ruse.

În toamna anului 1946 a condus o delegație sinodală română într-o vizită în Moscova.

Activitatea publicistică și editorială

Este unul din traducătorii *Bibliei* românești. A tradus și prelucrat din rusește peste o sută de lucrări teologice, cărți de predici sau broșuri religioase (după arhiepiscopii Sergiu al Vladimirului și Inocențiu al Odesei, preoții Constantin Stratilatov, Grigorie Petrov și Serghei Cetfericov, profesorul

A. P. Lopuhin, Lev Tolstoi, teologul englez F. V. Farrar - tot din limba rusă ș.a.).

Lucrări originale și prelucrări:

- *Ce să crezi și cum să trăiești? Adecă schema credinței și moralei creștine*, București, 1905, 47 p. (ed. a X-a în 1935, 31 p.)
- *Cuvântări liturgice*, București, 1906, 114 p.
- *Călăuza creștinismului la biserică sau Cum se cuvine să stea creștinul în biserică la slujba Sf. Liturghii*, București, 1907, 96 p. (ed. a XII-a, Neamț, 1943, 102 p., plus alte două ediții la Sibiu)
- *Ortodoxia și creștinismul apusean. Prelucrare după A. P. Lopuhin și alții*, București, 1912, 51 p.; ed. a II-a, Sibiu, 1922, 75 p.; ed. a III-a, București, 1943, 111 p.
- *Cuvântări liturgice. Dumnezeu și dreptatea Lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută. Scurtă explicare a Sfintei Liturghii și pomenirea morților*. Originale și prelucrări, Măn. Neamț, 1933, 416 p.
- *Cuvântări, pastorale și îndemnuri*, Mănăstirea Neamț, 1940, XII+462 p.

Traduceri:

- După Inocențiu, Arhiepiscopul Odesei: *Șase cuvântări despre natură*, București, 1904, 80 p. (ed. a II-a, Chișinău, 1924, 42 p.; ed. a III-a, Neamț, 1931, 85 p.); *51 de cuvântări la Postul Mare*, București, 1909, 384 p. (ed. a II-a, *58 cuvântări...* Neamț, 1932, 507 p.; reeditată la București 1998, 279 p.); *Predici la sărbătorile împărătești*. Neamț, 1933, 510 p.; *Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Duminici...*, Neamț, 1933,

- 443 p.; *Predici despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere*, Neamț, 1939, 544 p.
- După Sergiu, arhiepiscop de Vladimir: *Cuvântări apologetice asupra adevărilor fundamentale ale religiei creștine ortodoxe*, București, 1905, 486 p. (ed. a II-a, Neamț, 1932, 400 p.).
 - După preotul Constantin Stratilatov: *26 predici la credința creștină sau tâlcuirea Crezului*, București, 1912, 183 p.; *23 predici la nădejdea creștină sau lămuriri asupra rugăciunii Tatăl nostru și a celor 9 fericiri*, Chișinău, 1928, 88 p.; *75 predici catehetice pentru popor. Tâlcuirea crezului, Tatăl nostru, 9 Fericiri și 10 Porunci*, Neamț, 1932, 446 p.
 - După preotul Grigorie Petrov: *Pe urmele lui Hristos*, București, 1908-1909; 218+211 p. (ed. a II-a, Chișinău, 1926, 260 p. ed. a III-a, Neamț, 1943, 262 p.); *Viața de seminar*, București, 1909, 248 p. (ed. a II-a, Neamț, 1943, 174 p); *Un păstor model*, București. 1918, 280 p. (ed. a II-a, Sibiu, 1925, 224 p.; ed. a III-a, Neamț. 1938, 394 p.).
 - După Lev N Tolsloi: *Menirea științei și artei sau Religia este știința științelor*, Neamț, 1932, 411 p. și câteva broșuri, toate în mai multe ediții.
 - După protoiereul Serghei Cetfericov: *Paisie, starețul mănăstirii Neamț Viața, învățătura și influența lui asupra Bisericii Ortodoxe*. Neamț, 1933, 431 p. (ed. a II-a, Neamț, 1940 1943, 416p.)
 - După F. V. Farrar: *Viața și operele Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii*, vol. I, Chișinău, 1932, 441 p.; vol. II, Neamț, 1934, 416 p. și vol. III, Neamț, 1935, 478 p.; *Predici pentru tineretul școlar*. Neamț, 1935, 416 p.; *Primele zile ale creștinismului*, 3 părți, Neamț, 1938, 599 + 439 + 493 p.; *Viața și operele Sfântului Apostol Pavel*,

- 3 părți, XXIII + 637 + 510 + 432 p.; *Viața lui Iisus Hristos*, 2 vol., Neamț, 1944-1945, 640 + 576 p.
- A. P. Lopuhin: *Istoria biblică. Vechiul Testament*, 4 vol. București, 1944-1946, 584 + 560 + 640 + 566 p.; *Noul Testament*, 2 vol., București, 1947, 702 p.
 - Cele mai multe din aceste traduceri au apărut în colecția *Ogorul Domnului* (35 volume), inițiată de patriarh pe când se găsea la mănăstirea Neamț (1932-1947).
 - A tradus *Noul Testament* (cinci ediții: Neamț, 1924, 1926, 1931 și 1937 și București, 1941) și *Psaltirea* (trei ediții: Chișinău, 1927, București, 1931, 1943, plus una la Cluj, în 1943). În *Biblia* sinodală din 1936 îi aparțin 24 de cărți din Vechiul Testament (restul fiind traduse de Gala Galaction și Vasile Radu); în ediția *Bibliei* sinodale din 1944 îi aparțin 24 de cărți din Vechiul Testament și toate cele 27 din Noul Testament. Textul *Bibliei* sinodale din 1936 stă la baza edițiilor din 1968, 1975 și 1982. În 1913 a publicat *Mica Biblie* (VI + 398 p.), în colaborare cu Arhim. Iuliu Scriban și Pr. Pavel Savin (de atunci au mai apărut câteva ediții). Împreună cu prof. I. D. Ștefănescu a publicat *Biblia ilustrată. Locuri alese, însoțite de ilustrații de artă și lămuriri științifice*. Neamț, 1936, 4 f. + XVII + 182 p. +4 f. + XCVI pl.

A publicat materiale, îndeosebi traduceri și prelucrări din limba rusă, la revistele: *Biserica Ortodoxă Română*, *Viitorul* (Iași), *Luminătorul* (Chișinău), *Mitropolia Moldovei* (Iași), ș.a.

De același autor

Episcopul Calinic (n. 6 iunie 1944) ● Înalt ierarh, scriitor, eseist, important promotor cultural; preot la parohiile Tioltiur și Inău din Transilvania (1964-1971), stareț al mănăstirilor Sinaia (1977-1981) și Cernica (1981-1985), arhiepiscop-vicar la Episcopia Râmnicului și Argeșului; episcop al Episcopiei Argeșului și Muscelului, cu reședința la Curtea de Argeș.

Impunătoare activitate cărturărească, reflectată în multiple domenii tematice ● Autor de numeroase studii, cercetări și sinteze, ca și al volumelor: *Bucuria Lecturii* (Editura Dacia, 1989); *Cruci de piatră* (co-autor), Pitești, 1999; *Bucuria Lecturii* (ed. a doua, Editura Dacia, 2000); *Pace și bucurie cu Brâncuși* (Editura Dacia, 2001); *Întrebări profane, lămuriri duhovnicești* (Editura Paralela 45, 2001); *Frumusețea lumii văzute* (Editura Dacia, 2002); *Brâncuși și Psalmul creației* (română, engleză, franceză, italiană, Editura Anastasia, 2003), *Sfântul Voievod Ștefan cel Mare între Cer și genune* (Editura Eikon, 2004); *Albinele fac politică* (Editura Dacpress, 2004); *Patriarhul biblic* (Editura Episcopiei Argeșului și Muscelului, 2005); *Gurie Grosu* Jurnalul unui mitropolit (Editura Dacpress, 2005); *Traista cu stele* (Editura Episcopiei Argeșului și Muscelului, 2005) ● Editor al importantei lucrări privitoare la *Istoria sfintelor mănăstiri Cernica și Căldărușani* (diortosită și transliterată, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1988) ● Coordonatorul ediție „ne varietur” al *Integralei Patriarhului Iustin*, (lucrare capitală, Editura Anastasia, 2003-2004) ● Fondator de publicații bisericești (*Argeșul Ortodox*, *Lumină lină*, *Păstorul Ortodox*) ● Dr. h. c.

al Universității din Pitești • Ctitor al Facultății de Teologie „Sfânta Muceniță Filotea” din Pitești, al Seminariilor Teologice „Neagoe Vodă Basarab” din Curtea de Argeș și „Patriarhul Iustin” din Câmpulung Muscel, al Episcopiei Alexandriei și Teleormanului și rectitor al Episcopiei Argeșului și Muscelului • Protector al vieții bisericești a aromânilor din Balcani.

Bibliografie

Cărți

1. Patrick, Michel, *La société retrouvée. Politique et religion dans l'Europe soviétisée*, Paris, Fayard, 1988;
2. Velicu, Dudu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României, I, 1945-1947 – Însemnări zilnice, Arhivele Naționale ale României*, București, 2004.

Reviste

1. *Jurnalul de dimineață*, 2 februarie 1946, p. 103;
2. *Timpul*, 2 februarie 1946.

Cuprins

Argument.....	5
Biserica Neamului în pumnii tiranului.....	7
Cotropire cu toptanul!	11
Sufocarea vieții sociale și religioase din România!	15
Manevre diabolice!.....	19
Dramele se țin lanț!	23
Târguiala între Patriarhul Nicodim și dr. Petru Groza, Președintele Consiliului de Miniștri.....	26
Dragoste cu sila	30
Când n-ai încotro!	33
Patriarhul Nicodim Munteanu <i>Repere biografice</i>	38
De același autor	43
Bibliografie.....	45
Cuprins	47

